

Plenum

Fredag 10.10.2025 kl. 13.00—13.30

6. Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitras verksamhetsberättelse för 2024

Berättelse B 3/2025 rd

Utskottets betänkande EkUB 14/2025 rd

Enda behandlingen

Talman Jussi Halla-aho: Ärende 6 på dagordningen presenteras för enda behandlingen. Till grund för behandlingen ligger ekonomiutskottets betänkande EkUB 14/2025 rd. Nu ska riksdagen besluta om ett ställningstagande med anledning av berättelsen. — Ledamot Hänninen, varsågod.

Debatt

13.06 **Juha Hänninen kok:** Arvoisa puhemies! Aluksi toivotan kaikille erinomaista Suomen kirjallisuuden ja Aleksis Kiven päivää!

Sitra on jälleen tehnyt arvokasta työtä katsoessaan kauas tulevaisuuteen mutta samalla pitäen mielensä tiukasti tässä ajassa ja päivässä, ajassa, jossa turvallisuus ei ole enää itsensäselvyys. Maailma ympärillämme on muuttunut: epävakaus, ilmastonmuutos, kyberuhat ja kansainväliset jännitteet koettelevat yhteiskuntamme kestävyyttä tavalla, jota emme olisi vielä muutama vuosi sitten uskoneet mahdolliseksi. Sitran toimintakertomuksessa muistutetaan, että turvallisuus ei synny vain rajojen vartioinnista tai puolustuskyvystä. Kuten tiedämme, turvallisuus syntyy luottamuksesta, kestävydestä ja kyvystämme toimia yhdessä myös silloin, kun ajat käyvät vaikeiksi. Sitra ei ainoastaan analysoi tulevaisuuden uhkia, vaan toimii aktiivisesti turvallisuuden vahvistamiseksi edistäen huoltovarmuutta, digitaalista luottamusta ja yhteiskunnan kriisinkestävyyttä konkreettisoin toimin.

Arvoisa puhemies! Sitra korostaa, että yhteiskuntamme turvallisuus rakentuu kyvystämme sopeutua ja toipua kriisistä. Toimintakertomuksessa on esitetty vahvoja toimia huoltovarmuuden, kriittisten rakenteiden ja digitaalisen turvallisuuden vahvistamiseksi. Se on työtä, joka ulottuu teollisuudesta julkiseen hallintoon ja aina yksittäisen kansalaisen arkeen asti. Kertomuksessaan Sitra on painottanut, että yhteiskunnallinen varautuminen ja huoltovarmuus ovat osa kestävää tulevaisuutta. Ne eivät siis ole pelkästään kriisien hallintaa vaan etukäteen rakennettua turvaa, joka antaa meille toimintakykyä myös vaikeina aikoina. Siksi meidän on panostettava kokonaisturvallisuuteen ja nähtävä turvallisuus laajana, meitä kaikkia yhdistävänä asiana.

Arvoisa puhemies! On oikein ja täysin kohtuullista sanoa, että turvallisuus on yhteiskuntamme tärkein asia. Ilman turvallisuutta ei ole vakautta, ei luottamusta, ei kasvua eikä onnellista ja arkista elämää. Sitran toimintakertomus muistuttaa meitä siitä, että turvallisuuden eteen tulee toimia. Kun vahvistamme demokratiaa, luottamusta, tiedon luotettavuutta ja ekologista kestävyyttä, rakennamme samalla Suomen kokonaisturvallisuutta. Tämä ker-

Punkt i protokollet PR 94/2025 rd

tomus on osoitus siitä, että tulevaisuuteen katsova turvallisuuspolitiikka ei ole vain reagoivia kriiseihin. Se on viisautta, jolla turvaamme isänmaamme ja sen ihmisten hyvinvoinnin tänään ja myös huomenna. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, olkaa hyvä.

13.11 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Sitran uusi strategia ohjaa mielestäni toimintaa parempaan suuntaan, ja viime vuoden toiminnassa korostuvat tekoäly sekä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan kehittäminen antavat Suomelle eväitä kasvuun. Talousvaliokunta pitää mietinnössään erityisesti tekoälykokeilujen toteuttamista ja jatkoa merkittävänä avauksena, etenkin jos hankkeet etenevät pilotoinnista rakenteellisiin, tuottavuutta parantaviin uudistuksiin esimerkiksi terveydenhuoltosektorille. Tähän valiokunnan yksimieliseen näkemykseen on helppo yhtyä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

13.11 Jaana Strandman ps: Arvoisa puhemies! Vuotta 2024 voi Sitran osalta kuvata merkittävien muutosten vuodeksi. Samaan aikaan kun valmisteltiin uusi strategia, käytiin myös läpi muutosneuvottelut, jotka johtivat 25 prosentin henkilöstövähennyksiin kotimaan toiminnassa ja noin miljoonan euron kulusäästöihin. Mutta samalla näiden muutosten keskellä Sitra on vahvistanut rahoituskapasiteettinsa viisinkertaiseksi ja palauttanut kestäväen talouskasvun tavoittelun selkeästi perustehtävänsä ytimeen.

Uusi strategia asettaa Sitralle selkeän suunnan: hyvinvoinnin ja talouskasvun edistäminen luonnon kantokyvyn rajoissa. Tätä työtä Sitra tekee ennakoimalla tulevaisuutta, kehittämällä ratkaisuja yhteiskunnan monimutkaisiin ongelmiin ja skaalaamalla toimivia malleja yhteistyössä muiden kanssa. Näin Sitra tukee koko Suomen uudistumiskykyä ja kestävää kasvua.

Talousvaliokunta pitää näitä painotuksia oikeansuuntaisina. Sitra on tuonut monia uusia tuloksia tekoälyn hyödyntämisessä, tki-järjestelmän kehittämisessä sekä EU-yhteistyössä. Erityisesti tekoälykokeilut julkisella sektorilla ovat avaus, jolla voi olla kauaskantoisia vaikutuksia, jos ne johtavat rakenteellisiin uudistuksiin ja tuottavuuden parantumiseen esimerkiksi terveydenhuollossa.

Arvoisa puhemies! Sitra ei ole tutkimuslaitos, vaan eduskunnan alainen itsenäinen julkisoikeudellinen rahasto, jolla on erityinen tehtävä: vahvistaa Suomen vakaata ja tasapainoista kehitystä, talouskasvua ja kilpailukykyä. Siksi sen työn tulee olla tulevaisuuteen katsovaa ja yhteiskuntaa uudistavaa, ei päällekkäistä muiden toimijoiden kanssa, vaan niitä täydentävää.

Sitra on osoittanut olevansa merkittävä suunnannäyttävä myös kansainvälisesti. Sen työ kestäväen kasvun, datan ja tekoälyn sekä demokratian ja yhteiskunnallisen luottamuksen vahvistamiseksi on saanut tunnustusta myös Suomen rajojen ulkopuolella. Tämä kertoo siitä, että suomalaisella osaamisella ja pitkäjänteisellä työllä on painoarvoa kansainvälisissä keskusteluissa ja ratkaisuissa. Valiokunta on kuitenkin aivan oikein todennut, että Sitran kansainvälistä toimintaa tulee jäsentää ja kohdentaa entistä strategisemmin. EU-vaiuttamisen, kestäväen kasvun ja teknologisen kehityksen kysymyksissä Sitralle on paljon annettavaa, mutta myös vastuu fokusoida työnsä olennaisimpaan.

Punkt i protokollet PR 94/2025 rd

Talousvaliokunta painottaa myös Sitran roolia turvallisuusympäristön muutosten huomioimisessa. Maailman kriisit, geopoliittinen epävakaus ja toimitusketjujen haavoittuvuus vaikuttavat meihin kaikkiin. Sitran on jatkossa otettava tämä näkökulma osaksi ennakointia ja tulevaisuustyötä. Tulevaisuutta ei voi rakentaa irrallaan turvallisuudesta.

Arvoisa puhemies! Sitra on suomalaisen yhteiskunnan pitkän aikavälin kompassi. Sen tehtävä on näyttää suuntaa, kun maailma muuttuu, mutta sen on tehtävä se tehokkaasti, vaikuttavasti ja yhteistyössä muiden kanssa. Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että Sitra jatkaa uudistumistaan ja keskittyy ydintehtäväänsä: kestävä kasvun talouskasvuun, innovaatio-kyvyn ja yhteiskunnallisen resilienssin vahvistamiseen. Näillä valinnoilla rakennamme tulevaisuutta, joka on sekä vahva että vastuullinen ja jossa Suomi on edelleen tulevaisuuden tekijä, ei vain sen seuraaja. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Jukkola, olkaa hyvä.

13.15 Janne Jukkola kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Sitra on aina ollut ja on yhä suomalaisen yhteiskunnan yksi tärkeimmistä tulevaisuustaloista. Se on tehnyt vuosikymmenien ajan merkittävää työtä Suomen kehittämiseksi, mutta tänä vuonna olemme nähneet, että myös Sitran kaltaisen instituution on joskus uudistuttava, ja vuosi 2024 on ollut Sitrassa muutoksen ja kirkastumisen vuosi. Toimintaa on kehitetty, ja painopisteet ovat nyt erittäin selkeät. On hienoa ja merkityksellistä, että Sitra on palautettu siihen tehtävään, jota varten se aikanaan perustettiin: rakentamaan Suomen hyvinvointia ja vauhdittamaan talouden kasvua. Se on iso ja arvokas muutos.

Itse Sitran hallintoneuvoston jäsenenä voin sanoa, että oma kokemus on vahvasti se, että Sitra on aidosti keskeinen elin Suomen kehittämisessä, kun fokus pysyy juuri tuossa tavoitteessa vauhdittaa talouden kasvua. Sen kautta näkee, kuinka monella alalla meillä on osaamista ja halua uudistua ja miten tärkeää on, että joku kokoaa nämä langat yhteen. Sitra ei ole virasto eikä ajatushautomo, vaan riippumaton tulevaisuustalo, joka etsii ratkaisuja yli hallinnonalojen.

Arvoisa puhemies! Sitran uusi strategia on kunnianhimoinen, mutta myös hyvin linjakas. Kestävä kasvun tavoittelu on palautettu työn ytimeen, kasvun, joka perustuu osaamiseen, innovaatioihin ja luonnon kantokyvyn kunnioittamiseen. Samalla Sitra on katsonut myös peiliin: rakenteita on uudistettu, henkilöstökuluihin puututtu ja byrokratiaa purettu. Mutta samalla rahoituskapasiteetti viisinkertaistuu. Vähemmän hallintoa, enemmän tekoja ja tuloksia — se on oikea suunta.

Sitra tekee työtä kolmella tavalla: se ennakoi tulevaa, etsii ratkaisuja ja skaalaa ne käyttöön. Tämä on sitä, mitä Suomi tarvitsee — rohkeutta kokeilla, mutta myös kykyä viedä hyvät ideat käytäntöön. Erityisen ilahduttavaa on, että tekoäly on nostettu yhdeksi Sitran isoimmista painopisteistä, ja Sitra on tässä ottanut edelläkävijän roolin, ja hyvästä syystä. Tekoäly on väline, jolla voidaan parantaa julkisen sektorin tuottavuutta, vapauttaa työntekijöiden aikaa ja samalla nostaa palveluiden laatua. Näissä kokeiluissa Sitra on näyttänyt, että teknologiaa voi hyödyntää vastuullisesti ja ihmislähtöisesti, juuri niin kuin sen kuuluukin tapahtua. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Skinnari, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 94/2025 rd

13.18 Ville Skinnari sd: Arvoisa puhemies! Sitra on meille suomalaisille iso asia, ja kuten kollegat tässä totesivat, paljon hyvää on tehty. Ehkä tässä nyt tänään selkein viesti on, että palataan sinne perusasioiden äärelle, niin kuin oikeastaan kaikessa nyt pitää ajatella perusasioiden kautta.

Haluan kuitenkin korostaa sitä tosiasiaa, että kyllähän Sitran ja kaikkien tällaisten ajatushautomoiden rooli on nyt erittäin haastava. Maailma on muuttunut valtavasti. Tässäkin puhutaan kauniita sanoja skaalaamisesta ja kehittämisestä, mutta mikä se todellisuus maailmassa on, ja mitkä ne meidänkin luvut ovat talouskasvun tai skaalaamisen osalta viime vuosina tai vuosikymmenenä? Ne ovat erittäin erittäin huonot. Ne ovat käytännössä nolla. Eli siinä mielessä haastan kyllä meitä kaikkia, että Sitrakin tekee valintoja niin, että syntyy oikeasti jotain skaalattavaa ja syntyy oikeasti jotain konkreettista, ja tekee sitä perustehtävää, mihin se on aikanaan perustettu. Eikä tämä koske vain Sitraa, vaan tämä koskee kaikkia muitakin eri ministeriöiden alaisia toimijoita ja eduskunnan alaisia toimijoita. Nyt viimeistään tämän laman keskellä on kaikkien syytä katsoa totuutta silmiin: jos ei tuloksia tule, pitää tehdä muutoksia ja sitten käydä läpi ne muutokset, tuovatko ne tuloksia. Siinäkin mielessä tämä data- ja tekoälykeskustelu kaikkiaan vaatii vähän laajemman keskustelun siitä, kenellä se todellinen valta on, mihin se maailma on menossa ja missä Suomi todella luo arvoa. Eli toivotan kaiken tämän tervetulleeksi, mutta haluan myös käydä sitä keskustelua tässäkin salissa, miten Suomi tästä suosta nousee.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Jukkola, olkaa hyvä.

13.20 Janne Jukkola kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Vastaisin vähän edustaja Skinnarille. Oli ihan hyviä kommentteja ja nostoja, mitä tuossa tuli.

Tässä nyt sen kahden vuoden aikana, mitä itse olen hallintoneuvostossa istunut, ollaan uudistettu sitä strategiaa. Jos vähän kiteyttää, niin vähän vähennetty tai aika paljonkin vähennetty semmoista maailmanparantamista ja keskitytty tähän Suomen talouskasvun vauhdittamiseen. Tämä työ meillä on siinä aika hyvässä vauhdissa.

Kaikki nyt varmasti ymmärtävät, että kun strategiaa muutetaan, niin ennen kuin ne kaikki vanhat hankkeet siellä päättyvät ja uudet ajetaan tilalle, se ei tapahdu sekunnissa, mutta sitä kohti mennään. Minulla on ainakin tosi isot odotukset tämän tekoälyn tuomista hyödyistä, mitä ratkaisuita se tuo meille hyvinvointialueille ja kunnille, koska sielläkin myös alkaa olla se tilanne, että me tarvitaan osaavia tekijöitä sinne. Kilpailu on just näistä osajista kovaa. Mahdollisesti näillä tekoälyratkaisuilla kaikkia virkoja, mitkä sieltä eläköityvät, ei tarvitse täyttää, ja tästä tulee sitten myös ihan todellista säästöä — puhumattakaan siitä, miten ne skaalautuvat tuonne yritysmaailmaan, jolloin me pysytään tässä maailman kilpailussa mukana ja saadaan vauhditettua tätä Suomen kilpailukykyä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Skinnari, olkaa hyvä.

13.22 Ville Skinnari sd: Arvoisa puhemies! Arvoisa edustaja, kaikki tämä kuulostaa tietysti erittäin kauniilta, että pilotoidaan, kokeillaan, viedään käytäntöön hyvinvointialueille, mennään yritysten kanssa ja mennään tekemään yhteisiä innovaatioita, mutta miksi tämä systeemi ei ole toiminut viimeisen kymmenen vuoden aikana, tai 20 vuoden aikana? Tämä on 90-luvulla toiminut, ja me eletään vieläkin sitä 90-luvun maailmaa näissä meidän järjestelmissä. Tämä on paljon isompi remontti, mikä tarvitaan — ja tämä ei ole Sitran vika

Punkt i protokollet PR 94/2025 rd

— koko meidän ajattelutavassa, jotta syntyy jotain tuloksia. Jos me katsotaan meidän kärkeilytyksiä, paljonko ne käyttävät rahaa tutkimukseen ja kehitykseen verrattuna vaikka ruotsalaiseen Spotifyhin, joka käyttää puolet liikevaihdosta tutkimukseen ja kehitykseen, niin miten me voidaan kilpailla tai puhua teknologian ja tekoälyn hyödyntämisestä, jos meidän panokset ovat murusia? Miten Sitra vaikuttaa siihen, että Suomessa lopetetaan investointi seiniin ja aletaan investoimaan oikeasti osaamiseen? Nämä ovat niitä isoja systemitason kysymyksiä — jotka lähtevät muuten myös sieltä hyvinvointialueilta. Mutta kaikkea tätä on tehty viimeiset vuodet, ja nyt ihmetellään, kun tuottavuus ei ole kasvanut, vienti ei vedä, talous ei kasva ja työttömyys on ennätyslukemissa.

On hyvä, jos Sitra ottaa tästä kaikesta kopin, mutta myös maan hallitus voisi tunnustaa nämä tosiasiat ja tehdä nyt tällä hallituskaudella jo ne muutokset siellä TEMin alaisissa toimijoissa, niitäkin on aika monta, joilla kaikilla on eri tavoitteet. Jos kaikilla on eri tavoitteet, miten voi syntyä yhteistä tekemistä? Kuinka kauan Suomella tähän on varaa? Hyvä, että Sitra näyttää esimerkkiä. Kiitos siitä.

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen godkände utskottets förslag till ställningstagande med anledning av berättelse B 3/2025 rd. Ärendet slutbehandlat.